

TÜRKİYE’NİN PARADİGMA DEĞİŞİKLİĞİ

Nejmeddin ÖZDEMİR (ALARM)

Türkiye son dönemde kendi güvenliğini sağlamanın yanı sıra bölgesel etkileri de olacak stratejik askeri ve siyasi adımlar atıyor.

1 Ağustos 2024 tarihindeki Yüksek Askeri Şura’da silahlı kuvvetlerin komuta kademesinde yapılan değişikliklerin dışında iki önemli karar daha alındı.

Bu kararlar uyarınca, Dalaman’da Ana Jet Üssü, Çanakkale’de Amfibi Kolordu kuruldu.

Sonrasında, 15 Ağustosta Türkiye Irak arasında “Askeri, Güvenlik İşbirliği ve Terörle Mücadeleye Dair Mutabakat Zaptı” imzalandı. Esasen bu Mutabakat Zaptı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 22.04.2024 tarihinde Bağdat’ı ziyareti sırasında iki ülke arasında farklı alanlarda 26 işbirliği anlaşması imzalanmasının ardından geldi.

Öte yandan, Mısır’la normalleşme süreci devam ederken, Suriye’yle uzun süredir yapılan görüşmeler sonucu gelinen noktada, iki ülke liderlerinin bir araya gelmesi ve normalleşme sürecinin başlamasının kısa süre içerisinde gerçekleşmesi bekleniyor.

DALAMAN'A ANA JET ÜSSÜ

Muğla Dalaman’da kurulan, F-16 savaş uçaklarının da görev yapacağı 16. Ana Jet Üssü, Batman’daki insansız uçak sistemleri üssünden sonra Türkiye’nin ikinci büyük insansız uçak üssü meydanı özelliğini taşıyacak.

TSK, Aksaz Deniz Üssü’nün bulunduğu bölgede Hava Kuvvetleri bünyesinde ana jet üssü kurarak, bölgede hava gücünü, hem deniz hava unsurları, hem de savaş uçakları ile güçlendirmiş oldu.

Dalaman’da kurulan Ana Jet Üssü, Ege ve Akdeniz’in kavşak noktası sayılabilecek konumuyla stratejik bir öneme sahip. Bu konum, üstün kalkacak hava unsurlarına gerek Ege ve gerekse Akdeniz’e kısa sürede müdahale imkanı sağlayacak.

Ancak bu konuda dikkate alınması gereken en önemli husus, üssün yapısındaki değişikliklerle, sadece önleme ve savunma faaliyetleri değil, saldırı faaliyeti de icra edebilecek bir seviyeye çıkarılmış olması.

ÇANAKKALE’YE AMFİBİ KOLORDU

Öte yandan, Çanakkale’de Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yapısı içinde önemli bir seviye olan Amfibi Kolordu Komutanlığı kuruldu. Kolordu yeni kurulacak bir deniz tugayı dahil toplam üç tugaydan oluşacak. Foça ve İskenderun’daki tugay seviyesindeki amfibi birlikler, bu kolorduya bağlı olacak.

Amfibi Kolordu Çanakkale Boğazının en dar geçidinde yer alan Nara’da konuşlandı. Çanakkale Boğazı ve Nara mevki, 1. Dünya savaşında tarihin gördüğü en büyük amfibi çıkarma hareketinin Türkler tarafından durdurulduğu yer olmasının yanı sıra, Yunanistan’ın Dedeoğlu şehrinin tam karşısında ve bu şehre kuş uçuşu yaklaşık 90 km mesafede bulunuyor.

Çanakkale’de Amfibi Kolordunun kurulması kuşkusuz Deniz Kuvvetleri’nin artan kapasitesini yansıtıyor. Ancak burada da asıl dikkat çeken husus, yeni kurulan unsurun bir savunma birliği değil aksine saldırı (çıkarma) birliği olması.

TÜRKİYE İLE IRAK ARASINDA ASKERİ MUTABAKAT ZAPTI

Türkiye-Irak arasında uzun süredir yürütülen görüşmeler mutabakat zaptıyla noktalandı. Türkiye Irak arasında “Askeri, Güvenlik İşbirliği ve Terörle Mücadeleye Dair Mutabakat Zaptı” Ankara’da imzalandı.

İki Önemli Merkez Kurulacak

Anlaşma kapsamında, Irak topraklarında iki önemli merkez kurulacak ve anlaşma içeriğinde yer alan işbirlikleri buradan uygulamaya konulacak.

Bunlardan ilki, Bağdat’ta kurulacak olan Ortak Güvenlik Koordinasyon Merkezi. Bu merkez sadece terörizmle değil, insan kaçakçılığı, narkotik gibi sınır ötesi organize suç örgütleriyle de ortak mücadeleye odaklanacak.

İkinci merkez ise Musul yakınlarında yer alan ve 2015’den bu yana Türk askerinin kontrolünde olan Başika Üssünde kurulacak. Bu üste Türkiye-Irak Ortak Eğitim ve İşbirliği Merkezi faaliyet gösterecek.

Kurulacak bu merkezler, iki ülkenin başta PKK olmak üzere terörle mücadelesinde ortak çalışmasına imkan sağlayacak.

Anlaşma, iki ülkenin başta terörizmle mücadele olmak üzere son dönemde güçlendirdikleri güvenlik işbirliğinin bir aşama daha ileri götürülmesi açısından büyük önem taşıyor.

Bağdat’tan PKK ve Yandaşlarına Yasak

Türkiye’nin ısrarlı tutumu üzerine, PKK Irak’ta yasaklı örgütler listesine alındı. Ayrıca, PKK ile ilintili 3 partinin faaliyetleri ülkede yasaklandı ve mallarına el konuldu.

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, PKK’nın sadece Türkiye için değil Irak’ta toplum ve demokratik süreç için de tehdit oluşturduğunu ve bu adımın Bağdat’ın “PKK ve paravanlarıyla” mücadelede kararlılığının bir göstergesi olarak ele alınması gerektiğini belirtti. Bu açıklama Irak’ın PKK ile mücadelede Türkiye’yle aynı çizgiye geldiğini gösteriyor.

Vize Serbestisi

Yine anlaşma kapsamında Türkiye Irak vatandaşlarına dönük kısmi vize serbestisi uygulayacak. 15 yaş altı ve 50 yaş üstü Iraklılar için vize serbestisi uygulaması 1 Eylül’den itibaren başlayacak.

Tüm bu adımlar, Türkiye ve Irak halkları arasındaki işbirliğinin daha da ileri götürülmesi amacını taşıyor.

1 Haftada 73 Terörist Etkisiz Hale Getirildi

Yapılan güvenlik mutabakatının somut sonuçları hızlı şekilde görülmeye başlandı. Milli Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Irak ve Suriye’nin kuzeyi dâhil son bir haftada 73, 1 Ocak 2024’ten bugüne kadar ise, 845’i Irak’ın, 880’i Suriye’nin kuzeyinde olmak üzere 1.725 teröristin etkisiz hâle getirildiği bildirildi. Yapılan anlaşmanın iki ülke arasında istihbarat paylaşımını da kapsadığı görülüyor.

KALKINMA YOLU PROJESİ

22 Nisan 2024'te Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Irak ziyareti sırasında Türkiye, Irak, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri arasında "Kalkınma Yolu Projesi"ne ilişkin dörtlü şbirliği mutabakat muhtırası imzalandı. Yine bu çerçevede, Türkiye'nin ev sahipliğinde Irak, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'ın katılımlarıyla 1. Bakanlar Konseyi toplantısı 29 Ağustos'ta düzenlendi.

Basra Körfezi'nden başlayıp Irak'ın önemli kentlerini aşarak Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşacak Kalkınma Yolu Projesi, 1.200 kilometrelik demir yolu ve otoyol ile Türkiye'yi Basra Körfezi'ndeki Faw Limanı'na bağlayacak.

Proje, Basra Körfezi'ni Avrupa'ya bağlayacak en kısa proje olarak ön plana çıkıyor. Proje tamamlandığında Basra Körfezi'nden Avrupa'ya yönelecek ticaret süresinin 15 gün kısalması bekleniyor. Bu durum taşımacılık maliyetlerini de düşürüyor.

Asya-Avrupa bağlamında stratejik geçiş güzergahlarına hakim olan Türkiye bu nedenle projede kilit konumunda. Projenin Türkiye'nin ekonomik ve jeopolitik statüsünü daha da güçlendirmesi, uluslararası ticaret koridorlarının çeşitlenmesini sağlayarak, küresel ticaretin sürdürülebilirliğini desteklemesi öngörülüyor. Proje yalnızca bir ulaşım projesi olmanın ötesinde, bölgenin refah ve istikrarını artıracak hususi öneme sahip bulunuyor.

Öte yandan projenin başarısı, Irak'ın güvenlik sorunlarının çözlmesine bağlı. Projenin güvenliği için Kuzey Irak'taki PKK varlığının son bulması gerekiyor. Projenin hayata geçirilmesi Irak'ın istikrara kavuşması, bölgedeki bütün ülkeler için belirli güvenlik tehditlerini ortadan kaldıracak.

AMERİKA'NIN BÖLGEDEKİ MEVCUDİYETİ

Batı Cephesi

ABD'nin stratejik konuşlanma noktası haline getirdiği ve adeta bir lojistik üssü olarak kullandığı Dedeaęaç limanına bugüne kadar binlerce parça askeri teçhizat sevk edildi.

Bu kapsamda son iki yılda askeri ve sivil kargo gemileriyle yaklaşık 5 bin parçayı bulan teçhizat ve binlerce asker Dedeaęaç'a çıkarıldı. Getirilen askeri teçhizat içinde helikopterler, zırhlı araçlar, ana muharebe tankları ve ekipmanlar gibi birçok askeri sistem bulunuyor. ABD'ye ait 30 adet BLACK HAWK tipi saldırı helikopterleri de Dedeaęaç'taki Dimokritos Havalimanı'nı merkez s olarak kullanmaya başladı.

Ayrıca, Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin 1. Havacılık Tugayı'nın da Dedeaęaç limanına gönderilmesi planlanıyor. Bu çerçevede, saldırı helikopterleri eşliğinde 600 Amerikan askerinin üste görev yapacağı ifade ediliyor.

Öte yandan, ABD tarafından Dedeaęaç Limanı'na gönderilen askeri techizatın, Yunanistan tarafından, Ege'deki gayri askeri statüdeki (GASA) adaları silahlandırmada kullanıldığı, bu çerçevede Midilli'ye 23, Sisam'a ise 18 taktik tekerlekli zırhlı araç sevkiyatı geręekleştirdięi Türk güvenlik güçleri tarafından tespit edildi.

Amerika Türkiye'yi batıdan çevrelemiş durumda.

Güney Cephesi

Amerika'nın Kıbrıs Rum kesimi kara suları da dahil doğu Akdeniz'de savaş gemileri mevcut. Yine Suriye'de askeri üsleri ve ciddi askeri yığınağı bulunuyor. Bölgede PKK ve Kürtlere sağladığı askeri destekle terör devleti kurmanın peşinde.

Türkiye güneyden kuşatma altında.

Doğu Cephesi

Amerika'nın Irak'ı işgalinden bu yana bu ülkede çok sayıda askeri üs ve yığınak bulunduruyor. Ayrıca Orta Doğuda pek çok üssü ve askeri mevcut.

Türkiye doğudan çevrelenmiş durumda.

Kuzey Cephesi

ABD kuzeydeki boşluğu ise Ukrayna savaşıyla kapatmayı planlıyor. Ukrayna savaşını batının kazanması halinde, Amerika halihazırda giremediği Karadeniz'e NATO kisvesi altında girmeyi planlıyor. Ukrayna savaşının Amerika açısından stratejik kazanımlarından biri de bu olacak.

TÜRKİYE'NİN PARADİGMA DEĞİŞİKLİĞİ

Amerika tüm bu çevrelemenin Rusya'ya karşı olduğunu sık sık tekrarlarsa da reel politik Türkiye'nin hedefte olduğunu gösteriyor.

Evveliyatıyla birlikte tüm bu son gelişmeler, Türkiye'nin güvenlik algısı ve güvenlik politikalarında paradigma değişikliğine gitmesine yol açtı.

ASKERİ ALANDA

Türkiye özellikle terörle mücadelede 2016 yılından itibaren makas değişikliğine giderek, "sınırların emniyetini ilerden sağlama ve terörü kaynağında yok etme stratejisini" uygulamaya başladı. Artık hedef sadece PKK saldırılarının önlenmesi değil, aynı zamanda PKK'nın örgütsel olarak zayıflatılması ve sınır bölgelerinde, Türkiye içinde ve dışında saldırılar düzenleme kabiliyetinin yok edilmesi.

Önceki harekâtlarda, kara ve hava kuvvetleri belirlenen hedefleri imha ederek geri çekiliyordu. Ancak TSK bu kez belli bölgelerde askeri üsler kurdu ve oralarda kalıcı hale geldi. Yeni stratejiyle Türkiye, savunma pozisyonundan çıkarak, saldırı pozisyonuna geçmiş oldu.

Türkiye, savunma yerine saldırı pozisyonunda olma stratejisini, attığı son adımlarla devam ettiriyor. Gerek Dalaman'da kurulan Ana Jet Üssü, gerekse Çanakkale'de kurulan Amfibi Kolordu Komutanlığı, savunma değil, saldırı faaliyeti icra edecek birlikler. Türkiye kendi güvenliğini sağlamaya yönelik saldırı pozisyonlu askeri yapılanmaya geçti.

Ege ve Akdeniz hattında saldırı birliklerinin kurulması, Yunanistan'a ve Amerika'nın Dedeoğlu ve Akdeniz'deki askeri kuşatmasına bir meydan okuma niteliği taşıyor. Bununla Türkiye, güvenliğine yönelik bir tehdit algısında, saldırıyla karşılık vereceğini açıkça ortaya koymuş oldu.

SİYASİ ALANDA

Amerika'nın 2010 yılında başlattığı, Kuzey Afrika'dan, Ortadoğu ve Kafkaslara kadar 22 ülkenin sınırlarının değişmesini öngören, Büyük İsrail'in kurulması ve güvenliğinin sağlanmasını da içeren Arap Baharı sürecinin önemli sonuçlarından birisi de Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerin bozulması ve yalnızlaştırılması olmuştur.

Bu çerçevede, Mısırda 2013'teki askeri darbenin ardından seçilmiş cumhurbaşkanı Mursi'nin tutuklanması ve ardından hapiste ölmesi (öldürülmesi) üzerine Türkiye Mısır ilişkileri koptu.

Keza, Suriye iç savaşı sırasında Türkiye'nin başlangıçta, Esad'ın devrilmesi yönünde tavır sergilemesi, Suriye'yle olan ilişkilerin de kesilmesiyle sonuçlandı.

Öte yandan, Irak'ın işgali sonrası, büyük ölçüde Amerika'nın kontrolüne giren Irak devletiyle olan ilişkiler, özellikle kuzey Irak'tan Türkiye'ye yönelik terör saldırılarına karşılık Türkiye'nin sınır ötesi operasyonlar düzenlemesi, dahası Irak topraklarında askeri üs konuşlandırması üzerine sürekli bir gerginlik ve çatışma haliyle süregeldi.

İran'la ise tarihten gelen bir rekabet halinin varlığı ve İran'ın rejim ihracı faaliyetleri nedeniyle, iki ülke ilişkilerinin en azından işbirliği seviyesinde olmadığı ortada.

Türkiye gelinen noktada, Amerika'nın çevrelemesiyle birlikte, komşularıyla ilişkilerinin kopmasının ulusal güvenliğine ciddi tehdit oluşturduğu anlayışına gecikmeli olarak gelmiş bulunuyor. Bunun da ötesinde Türkiye, komşu ülkelerin güvenlik istikrarı sağlanamadığı sürece, kendi güvenliğinin tehlike altında olacağı gerçeğini yaşayarak görmüş durumda.

Tüm bu yaşananlar Türkiye'yi siyasi alanda da paradigma değişikliğine götürdü.

Türkiye'nin dış politikada yeni paradigması, komşuları ve bölge ülkeleriyle gerginliklerin süratle sonlandırılması, Suriye, Irak, İran ve Türkiye'nin ve mümkün olduğunca körfez ülkelerinin de işbirliği yapması, bu yolla bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanması temeline dayanıyor.

Ortaya konulan bu yeni siyasi yaklaşım çerçevesinde;

Mısırla 2013'te kopan ilişkiler Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2023'te Sisi'yle görüşmesi üzerine normalleşme sürecine girdi.

Aynı şekilde, Suriye ile ilişkilerin 2011 yılında kesilmesinin ardından geçen sürede, iki ülke istihbarat ve diplomasi yetkililerinin yürüttüğü görüşmeler sonucunda, Erdoğan'ın Beşar Esad'la yakın zamanda görüşmesi ve normalleşmenin başlaması öngörülmüyor.

Irakla olan askeri mutabakat da bu yeni yaklaşımın olumlu sonuçları olarak karşımıza çıkıyor.

Çok daha kapsamlı olan Kalkınma Yolu Projesi ise körfez ülkeleri dahil, bölgedeki diğer aktörlerin işbirliğini hedefliyor.

Türkiye'nin bölgedeki stratejik çabası, bölge ülkelerinin toprak bütünlüğünün korunması, bölgede terörün yok edilmesi, güvenlik ve istikrarın sağlanması ve nihayetinde emperyal güçlerin bölgeyi terk etmesi hedeflerine odaklanmış durumda.

Öte yandan, Türkiye'nin uyguladığı bu politika, bölgedeki Amerikan çıkarlarıyla tamamen çatışıyor.

Türkiye bölge ülkelerinin toprak bütünlüğü, bölgenin güvenlik ve istikrarı için çabalarken, Amerika tam tersine ülkenin sınırlarını değiştirmeyi, bölgede “kontrol edilebilir bir kaosu” sürekli kılmayı hedefliyor.

Bu manada Türkiye, Amerika’nın bölgedeki planlarının önündeki en büyük engeli oluşturuyor.

Bu nedenle, Ege’den Doğu Akdeniz’e, Orta Doğudan Kafkaslara ve oradan Karadeniz’e kadar uzanan Türkiye’nin çevre hattında, Türkiye ile Amerika arasında görünmez ve gizli değil, açıkça görünür şekilde kıyasıya bir mücadele ve çatışma yaşanıyor.

Amerika Türkiye’ye karşı hamlelerini çoğunlukla vekiller üzerinden yapıyor. Bunun için Ege’de Yunanistan’ı, Akdeniz’de Rumları, güneydoğu ve doğu sınırlarımızda Kürtler ve terör örgütlerini kullanıyor.

Irakta Türk Sihası Düşürüldü

Irak’la Türkiye arasında Askeri Mutabakatın imzalanmasından 2 hafta sonra ve Kalkınma Projesinin 1. Bakanlar Konseyi toplantısının İstanbul’da yapıldığı gün olan 29 Ağustosta, Kuzey Irak’ta rutin keşif görevi yapan Türkiye’ye ait Aksungur sihası, Irak hava kuvvetleri tarafından düşürüldü.

Olayın ardından basına hararetle açıklama yapan Kuzey Irak hava savunma komutan yardımcısı general Abdüsselam Ramazan, sihayı kendilerinin düşürdüğünü bildirerek bir anlamda faili açık etti.

Bu olayın, Irak Türkiye yaklaşması ve işbirliğini engellemek isteyen güçlerin, bölgedeki maşaları eliyle gerçekleştirilen bir sabotaj olduğu açıktır.

Olay, Türkiye Rusya yaklaşması sürecinde önce, 2015’te Rusya büyükelçisinin öldürülmesi ardından, 2016’da Rus uçağının düşürülmesi olayıyla benzerdir. Her iki olayın da devlet içerisinde yapılmış FETÖ terör örgütü tarafından, ilişkileri sabote etmek üzere gerçekleştirildiği açığa çıkarılmıştı.

Nitekim hadise üzerine Irak makamlarınca yapılan soruşturma sonucunda, emir komuta zinciri dışına çıkan komutan görevden alındı, bilahare tutuklandı.

İki ülkenin olaya sağduyuyla ve devlet aklıyla yaklaşmaları sonucu, ilişkiler bu komplodan yara almadan çıkmış oldu.

SONUÇ

Türkiye gerek askeri, gerek siyasi alanda yaptığı paradigma değişiklikleriyle doğru yoldadır. Türkiye bugün bağımsız politikalar izliyor. Güvenliğine yönelik tehditleri bertaraf edecek adımlar atıyor. Sadece kendi güvenliğini değil, bunun bağlı olduğu bölge devletlerinin de güvenlik ve istikrarı için işbirliğine teşvik ve ikna ediyor. Amerikan kuşatmasını bu yolla kırma çabasında. Türkiye’nin bölge ülkesi olması, bölge ülkeleriyle tarihi, dini ve kültürel köklü bağlara sahip olması bu alandaki avantajı olarak görülebilir.

Türkiye’nin bu mücadelesinde başarılı olup olamayacağını zaman gösterecek.

Ancak gerçek şu ki, Türkiye artık oyun kurucu pozisyonunda.

Bölgede kurulan oyunları bozuyor, kendi oyununu kuruyor.